

OBSAH

O AUTOROCH	10
PREDHOVOR	11
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	12
PRVÁ KAPITOLA	
VZNIK ŠTÁTU	13
1. Teologický prístup k vzniku štátu	13
2. Materialistický prístup k vzniku štátu	16
3. Sociologický prístup k vzniku štátu	19
4. Psychologický prístup k vzniku štátu	20
5. Etický prístup k vzniku štátu	21
6. Právny prístup k vzniku štátu	23
7. Kontraktualistický prístup k vzniku štátu	23
DRUHÁ KAPITOLA	
ŠTÁT A JEHO ZNAKY	32
1. Štátne územie	32
1.1 Hranice štátu	33
1.2 Spôsoby nadobudnutia územia	34
1.2.1 Prvotná okupácia (objav územia)	34
1.2.2 Akcesia, akrescencia (prírastok územia)	35
1.2.3 Cesia (postúpenie územia)	35
1.2.4 Anexia (dobytie územia)	35
1.2.5 Vydržanie územia	35
1.2.6 Územná adjudikácia	36
2. Obyvateľstvo	36
2.1 Štátne občianstvo	36
2.1.1 Narodenie	38
2.1.2 Udelenie (naturalizácia)	39
2.1.3 Manželstvo alebo narodenie dieťaťa	39
2.1.4 Osvojenie (adopcia)	40

2.1.5	Volba (opcia)	40
2.1.6	Strata štátneho občianstva	40
2.2	Občianstvo Európskej únie	41
2.3	Cudzinci a ich právne postavenie	42
3.	Štátna moc	42
3.1	Suverenita štátnej moci	43
3.2	Legitimita štátnej moci	44
3.3	Legalita štátnej moci	46
3.4	Efektivita štátnej moci	46
4.	Typológia štátnych inštitúcií	46
4.1	Parlament	47
4.2	Hlava štátu	49
4.3	Vláda (ministerská rada, kabinet)	51
4.4	Súdy	53
4.5	Kontrolné a dozorné inštitúcie	55
4.5.1	Najvyšší kontrolný úrad	55
4.5.2	Prokuratúra	55
4.5.3	Verejný ochranca práv (ombudsman)	57
4.6	Centrálna banka	58
TRETIA KAPITOLA		
	FUNKCIE ŠTÁTU	59
1.	Vnútorne funkcie štátu	59
1.1	Ochrana bezpečnosti a verejného poriadku	59
1.2	Ochrana práv a slobôd	60
1.3	Ochrana životného prostredia	61
1.4	Hospodárska funkcia	62
1.5	Sociálna funkcia	62
1.6	Vzdelávacia a kultúrna funkcia	65
2.	Vonkajšie funkcie štátu	66
2.1	Styk s ostatnými štátmi a medzinárodnými organizáciami	66
2.2	Zabezpečenie vonkajšej bezpečnosti štátu	67
ŠTVRTÁ KAPITOLA		
	FORMY VLÁDY	68
1.	Monarchie a republiky	69

1.1 Monarchie	69
1.1.1 Dedičné a volebné monarchie	69
1.1.2 Neobmedzené a obmedzené monarchie	70
1.2 Republiky	71
1.2.1 Parlamentné republiky	72
1.2.2 Prezidentské republiky	74
1.2.3 Semi-prezidentské republiky	77
1.2.4 Súčasná situácia a členenie štátov podľa formy vlády	77
PIATA KAPITOLA	
ŠTÁTNE ZRIADENIE	80
1. Jednotný (unitárny) štát	81
1.1 Centralizované štáty	82
1.2 Decentralizované štáty	82
1.3 Autonómia	84
2. Zložený štát	84
2.1 Federácia	85
2.2 Reálna únia	88
2.3 Moderná únia	88
3. Zväzy štátov	89
ŠIESTA KAPITOLA	
DEMOKRACIA	92
1. Čo je demokracia?	92
1.1 Kto je ľud?	92
1.2 V akom zmysle by mal ľud vládnuť?	94
1.3 Kam by až mala vláda ľudu siahť?	95
2. Modely demokracie	96
2.1 Klasická demokracia	96
2.2 Obmedzená (resp. „ochranná“) demokracia	98
2.3 Rozvojová demokracia	100
2.4 Ľudová (resp. socialistická) demokracia	102
3. Demokracia v praxi: rôzne pohľady	104
3.1 Pluralistický pohľad.....	105
3.2 Elitistický pohľad	106

3.3 Korporativistický pohľad	108
3.4 Pohľad Novej pravice	109
3.5 Marxistický pohľad	110
4. Stav demokracie vo svete	111
SIEDMA KAPITOLA	
NEDEMOKRATICKE REZIMY	113
1. Úvod do problematiky a základné pojmy	113
2. Totalitné režimy	116
3. Autoritatívne a iné nedemokratické režimy	119
4. Porovnanie autoritarizmu a totalitarizmu	127
ÔSMA KAPITOLA	
PRÁVNY ŠTÁT	129
1. Pojem „právny štát“	130
1.1 Nemecká doktrína právneho štátu: <i>Rechtsstaat</i>	130
1.2 Anglo-americká obdoba k právnemu štátu: <i>the rule of law</i>	135
2. Princípy právneho štátu	138
2.1 Princíp právnej istoty	140
2.2 Princíp legality (princíp viazanosti právom)	141
2.3 Princíp obmedzenia verejnej moci a materiálnej spravodlivosti	142
2.4 Princíp právnych garancií a rešpektovania základných práv a slobôd	143
2.5 Princíp delby a kontroly moci	147
2.5.1 Horizontálna a vertikálna delba moci	149
2.5.2 Delba moci medzi vládou a opozíciu	151
2.5.3 Kontrolná moc	151
2.6 Princíp nezávislosti súdnictva	151
3. Chápanie právneho štátu v rámci Európskej únie	153
DEVIATA KAPITOLA	
ČO JE PRÁVO?	155
1. Objektívne právo a subjektívne právo	156
2. Heteronómne právo a autonómne právo	157
3. Prirodzené právo a pozitívne právo	158

4. Platnosť práva	160
--------------------------------	-----

DESIATA KAPITOLA

PRÁVNE NORMY	166
---------------------------	-----

1. Právna norma a normatívna právna veta	167
2. Pojem „právna norma“	169
2.1 Spojenie právnych noriem s autoritou štátu	170
2.2 Univerzalita právnych noriem	171
2.3 Štátom ustanovená alebo uznaná forma	172
3. Štruktúra právnej normy	172
4. Typy právnych noriem	177
4.1 Teleologické normy a deontologické normy	177
4.2 Hmotnoprávne normy a procesnoprávne normy	179
4.3 Kogentné normy a dispozitívne normy	180
4.4 Striktne normy a ekvivalentne normy	182
4.5 Blanketové normy a odkazujúce normy	187
4.6 Ďalšie typy právnych noriem	188

JEDENÁSTA KAPITOLA

PRAMENE PRÁVA	189
----------------------------	-----

1. Právne predpisy	192
2. Normatívne zmluvy	195
3. Právne obyčaje	197
4. Právne precedensy	200

DVANÁSTA KAPITOLA

PRÁVNY SYSTÉM	205
----------------------------	-----

1. Jednota systému práva	205
1.1 Ucelenosť (úplnosť) právneho systému	206
1.2 Hierarchia právneho systému	208
1.3 Bezrozpornosť právnej regulácie	214
1.3.1 Vnútoraná bezrozpornosť: derogačné klauzuly	214
1.3.2 Vonkajšia bezrozpornosť: nespravodlivé zákony	215
2. Diferencovanosť systému práva	222
2.1 Vnútoraná diferencovanosť: štruktúra právnych predpisov	222

2.2	Vonkajšia diferencovanosť: verejné právo a súkromné právo	224
2.3	Vonkajšia diferencovanosť: právne odvetvia	227
3.	Medzinárodné právo verejné	234
3.1	Pojem a osobitosti medzinárodného práva verejného	234
3.2	Vzťah medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva	236
4.	Právo Európskej únie	239
5.	Veľké právne systémy	240
5.1	Kontinentálna právna kultúra	244
5.2	Anglo-americká právna kultúra	246
5.3	Ostatné právne kultúry	249

TRINÁSTA KAPITOLA

TVORBA PRÁVA	250	
1. Všeobecné východiská tvorby práva	250	
2. Spôsoby tvorby právnych noriem	251	
3. Legislatíva a legislatívny proces	253	
3.1	Legislatívna právomoc	254
3.2	Zákonodarná iniciatíva	254
3.3	Náležitosti návrhu zákona	255
3.4	Schvalovacia etapa legislatívneho procesu	255
3.4.1	Prvé čítanie	255
3.4.2	Druhé čítanie	256
3.4.3	Tretie čítanie	256
3.5	Signácia (podpísanie) zákona	257
3.6	Publikácia zákona, platnosť a účinnosť zákona	258
3.6.1	Zánik platnosti a účinnosti právneho predpisu	259

ŠTRNÁSTA KAPITOLA

VÝKLAD PRÁVA A PRÁVNÁ ARGUMENTÁCIA	266	
1. K pojmu „interpretácia práva“	266	
2. Výklad práva	268	
2.1	Metódy výkladu práva	269
2.1.1	Jazykový (gramatický) výklad	269
2.1.2	Logický výklad	273

2.1.3	Systematický výklad	274
2.1.4	Historický výklad	276
2.1.5	Teleologický výklad	276
2.2	Výklad podľa subjektu výkladu	277
2.2.1	Legálny výklad	277
2.2.2	Autentický výklad	278
2.2.3	Výklad najvyššieho súdu	278
2.2.4	Výklad orgánov aplikácie práva	278
2.2.5	Interný organizačný výklad	279
2.2.6	Doktrínálny výklad	279
2.3	Rozširujúci výklad a zužujúci výklad	279
3.	Analógia v práve	280
3.1	Analógia zákona (<i>analogia legis</i>)	281
3.2	Analógia práva (<i>analogia iuris</i>)	282
 PÄTNÁSTA KAPITOLA		
	REALIZÁCIA PRÁVA	283
1.	Realizácia práva v právnych vzťahoch	284
1.1	Vznik a zánik právneho vzťahu	285
1.2	Subjekty právneho vzťahu	289
1.3	Objekt právneho vzťahu	294
1.4	Obsah právneho vzťahu	295
2.	Aplikácia práva	295
 ŠESTNÁSTA KAPITOLA		
	PRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ	306
1.	Pojem „právna zodpovednosť“	306
2.	Druhy právnej zodpovednosti	309
3.	Prvky právnej zodpovednosti	316
	 POUŽITÁ LITERATÚRA	 319